

Er worden in deze kathedrale toekersideelen gemaakt tot de plechtige viering van 's Konings geboortedag, op aanstaanden Woensdag. Naar de toebereidselen te oordeelen, die reeds op de Plaas in het stadhuis en op de Vijfberg gemaakt worden, zullen de feestelijkheden in de kathedrale kerk, die op den 11en December, op de gothische tempel, aan den ingang van het Voorhout, tegenover 's Konings paleis, geplaatst is. Zoowel in het Voorhout als op den Vijfberg zijn er theaterdaargesteld, waar in de avond, zullen doen hooren: Des avonds zal er in den koninklijken Franschen schouwburg alhier, eene gala-voorstelling gehouden worden, welke met de tegenwoordigheid van H. M. den Koning en de Koningin en de Prinsen en de Prinsessen zal worden vereerd.

zorgdheid inboezemen; doch kwamen zij tot eene onderlinge samenwerking, dan lijdt het ook geen en misten zij de zuidelijke Rivièr van Turkij het goeds lever door hane bejeg en Juden op. - Indien men de Parijse correspondentie gelooven mag, dan heeft het hof van Napels het Spaansche gouvernement erkend. Dezelfde correspondentie verzekert ook dat de kabinetten van Londen en Parijs de hand in de werking der Koningin Izabella met den prin F. de Paula Louis Emanuel Trapani, uit den Huize van Napels. Wij gelooven nogtans dat deze tijding nog bevestiging zal noodig hebben; indien wij ons niet bedriegen is dezelve aan de Augaburger Zeitung ontteend welke die in den vorm van vooronderstelling heeft medegedeeld. Men heeft elders reeds zo menigmaal over de bevestiging van dit gewichtige vrasgstuk gesproken, dat het ons niet eijlijk valt, om er zoo maar roetstoots geloof dat te hechten.

een heilige zaak, verschijnen slechts nu en dan gelijk de zeldzame overblijfselen der uitgedoofde rassen van de nieuwe wereld, welke langzamerhand verdwenen onder de overweldigingen eener felere beschaving. Eindelijk het opperhoofd, dat ook heeft zijne stem erieven, de algemeene vader der geloovigen heeft voor hemel en aarde de handelingen veropenbaard, waardoor men het geloof van zulk een aanzienlijk deel zijne kinderen bedreigt. Sommige lieden hebben gezegd, dat hij spoediger en nog krachtiger gesproken hadde; dat hij zich onthouden hadde van alle uitdrukking van medelijden en genegenheid voor de rampen van een volk, dat Klemens XIII den titel had gegeven van verwechter van de glorie van Christus; en vooral dat hij niet gesproken had de onverschrokken tegen van Polen op te offeren voor het behoud der vader.

Sedert eenigen tijd is er over de Loosduinsche brug, alhier eene inrigting tot stand gebracht tot het geven van onderricht in de vervaardiging van zoogenoemde Brandaankanten. De inrigting, waarvan het nut, uit een industrieel oogpunt, zeer groot is, is in volle werking en heeft reeds, tegen vasten doch zeer lagen prijs, den verkoop aangevangen van de kanten Valenciennes genaamd, welke door jongste werkmakers van de residentie vervaardigd zijn. Afne soorten van kanten worden in deze inrigting hersteld, en in zeer korten tijd worden er, naar alle teekeningen, die men mogt begeeren, kanten bewerkt. Het bestuur heeft aangevangen tegen zeer matigen prijs, bijzondere lessen te geven aan de jonge Juffrouwen, die verlangen mogten dit nuttige en verpozende handwerk te leeren; de op de wijk vervaardigde kanten, blijven den eigendom van deze kweekelingen. Men geeft overigens den geheelen dag gratis lessen op den voet van een uur dat einde vastgesteld reglement. Na verloop van eenigen tijd belooft deze schoone inrigting eenen aanmerkelijken invloed op de nederlandsche nijverheid te zullen uitoefenen, waardoor niet alleen het bestaan van minvermogenen verzekerd, maar eene groote bron van welvaart voor stad en land geopend zal worden. Het is daartoe te hopen, dat deze inrigting door meervermogenen en rijkgeaarde landgenooten, gelijk elders geschiedt, worde ondersteund.

Mengelwerk.

Over den toestand der KATHOLIEKE KERK IN RUSLAND.

(Verzorgd en Stel van ons vorig nummer).

En nu nog een woord over eene andere les, welke uit de lotsverwisselingen dier ongelukkige kerk natuurlijk volgt. Zij geven ons het middel aan de hand, waarmee wij onze Jansenisten, en onze parlementsmannen van voor dezen, en hunne navolgers van heden, welke nog zoo talrijk en zoo haatdragend zijn, bestrijden, om hen in den staat, waarin de schismatische kerk versallen is, en waarbij de latijnsche kerk in Rusland met iederen dag meer nabij komt, een voorbeeld afbeeldsel van het systeem dat de opvolgers der welgevers van Philip den schoonen van eeuw tot eeuw beproefd hebben, maar vruchteloos, in Frankrijk in te voeren. De voortdurende bemoeijingen der burgerlijke magt in de bediening der heilige sacramenten, de uitluitende overheersching van het gouvernement over het openbaar onderwijs, en vooral over het godgeleerd onderwijs; de algemeene erkende onpermagt van het keizerlijk gezag in voorvallen van konflikt, de aanhoudende gelijkstelling des Pausen met eene vreemde mogendheid; dit zijn zoo veel kenteekenen, welke ieder mensch in het oog springen, die de minste kennis draagt der zagen, welke in de laatste eeuw in het westen van Europa tegen de kerk zijn in het werk gesteld. Zij bevinden zich overigens ofschroomt minder op oengestapeld en meer gematigd, maar nog al te dikwerf, in alle hedendaagche wetgevingen der katholieke koninkrijken. En ophat er niets ontbreke aan die opvallende gelukrykigheid, zoo hebben in Rusland als elders, de der kerk vijandige magten alomt gemakkelijk zoogenoemde Katholiken gevonden, die, werktuigen van hunne verdorvenheid, bereid waren de pligten van hun geloof te verzuken tot verering der griffen des meesters.

Anderen integendeel hebben de aanklagt tegen Keizer Nikolaas deste krachtiger bevonden, hoewel zij gematigd was. Maar niemand ontkent de leveidige belangstelling welke eene zaak in Europa erlangt, die door die groote stem bepleit wordt, welke zich nooit vruchteloos doet hooren. Te midden van de algemeene zwakheid van Europa tegen den Moskovietschen invloed; wanneer het huis van Babstburg zich verneedt voor dat van Romanow, gelijk wij boven zeiden, wanneer het, op het punt van naar vroeger zoo prijkelbare Frankrijk, geduldig de kinderachtige beleedigingen van den Tsaar verdringt; wanneer het fier en magtige Engeland de grootste voorzigtigheid in acht neemt tegen den mededinger, die deszelfs aziatische grootheid bedreigt en in gevaar brengt; hoe moeten dan niet de Katholiken met eenen heiligen en rechtvaardigen trots vervuld zijn, als zij den plaatsbekteder van hunnen God, zonder leger, zonder schatten, zonder eenigen steun op deze wereld; gebel alleen ten strijd staan uitgaan tegen den vreeslijksten vijand, welken de waarheid in onze dagen ontmoet heeft.

De verschijnende dagbladen bevatten de aankondiging, dat niet Donderdag den 7 December aanstaande de Winterdienst der wagentreinen van de HOLLANDSCHE IJZEREN-SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ van Amsterdams tot 's Gravenhage vice-versa een aarvang zal nemen.

Men weet uit St. Petersburg, dat Z. K. H. de groothertog Michael den 17 November aldaar van zijne buitenlandsche reis is teruggekeerd, en uit Berlijn dat de russische grootvorst Troonopvolger, belevent zijne Gematin, den 30 dier maand aldaar zijn aangekomen. Het is in de Nèwa te St. Petersburg heeft zich in den nacht van 21 November geset, ten gevolge waarvan de gemetschap met de ellanden was afgebraken.

Wij hebben onlangs gesproken van de meeting ten woerde van het repaf, die gehouden zijn te Boston, Filadelfia en Charleston. Het is niet in deze steden affect dat men eene onbenantele deelname niet inwendaren voor het iersche volk. Ook te New-York hebben twee groote meetings van speakers plaats gehad, in welke eenige voor knijpbaar weinig vliegende besluiten genomen zijn. Het strekt ons tot genorgen deze daadzaken te kunnen vermelden, als geëigend om het kabinet van St. James tot nadenken te brengen, en tevens dieni eene gelukkigen invloed uit te oefenen op het lot van het ongelukkige Ierland.

De katholieke omwenteling begint eenige uitwerkelen voort te brengen op de aan Turkije grenzende provincien. In de omstreken van Jubbah en Koudah hebben zich eenige banden rajahs vertoont, nogtans bestaat het grootste deel der opstandelingen uit Mahomedanen. De Arnauten zijn ook in opstand; doch tot heden schijnen hunne opvoorders niet anders op het oog te hebben dan

Men moet het in de treuvice geschiedenis der rampen der kerk bekennen links de uitbreiding der russische magt in Europa, dat de zwakheid van het goede bijna altijd medeplichtig geweest is aan den overmoed des kwaads. Hoe komt het dat de Katholiken hunne kracht niet kennen? Ziet men niet opieders bladzijde der kerkelijke geschiedenis, van den Ambrosius tot den onsterfelijken aartsbisschop van Keulen, dat de wetlige heugstamd der deke God gezonden bishoppinnen aan de kerk geluk aarbrengt, en dat het alleen hunne zwakheid is, die de misdaad heeft uitgelokt en aangemoedigt. Maar helaas! te midden der algemeene mispchting van alles wat de menschen eertijds hoogachtieden, en zochten, titels, erekruisen, kroonen, is niets zoo lang gevallen als het karakter.

Hoelang en hoe wisselvallig die op dezen oogenstrik brandende strijd ook moge wesen, eene gelovige ziel kan aan den uitslag niet twijfelen. Hij is geschreven geworden voor 3000 jaren (in onoffbare letters. Aan de ontrouwe herders, aan de pligtverziende bisschoppen, verantwoordelijk voor alle zielen die zij hebben verkocht, voor alle gewetens die zij hebben gekweld, staat er geschreven: wee de herders van Israël, die kiel gelven voedden. Ik leef zegt de Heer, ... omdat mijne kudden tot een diefstal, en mijne schapen tot voeding aller dierven zijn geworden. ... Ziet, zoo zal ik zelf mijne schapen opvieschen en hen bezoeken. (1) Aan de moedige en getrouwe kerkvonglen, gelijk aan de heldhaftige slagoffers van de heiligste der zaken, is eene onsterfelijke belofte van voortroosting toegezegd: strijd tot den dood voor de gerechtigheid, en God zal wonen met u vijanden overvallen. (2) Eindelijk, wat de door hunne werelddoelie oppermagt verblinde wenenken aangaat, doof voor de heiligste en onbaatzuchtigste stem, die in de wereld opdat, hun vonnis is reeds geslagen, en het is zonder beroep. Al moogt gij verhoopen zijn, als de arden, en al hadt gij uw verblijf opgestlagen onder de sterren, ik zal u van daar afvoeren, zegt de Heer. (3) Hij zal over de koningne wegen, en de rijkheden zullen het voorwerp Zijner veranuldheden wesen. (4)

Wachten wij nu den dag van Gods gerechtigheden. Vraag of laat zullen de rampen der kerk gowruken worden, soth door de menschen, maar altijd door God.

De Graaf de Montalembert
(1) Ezechiel XXXIV.
(2) Eccli. IV.
(3) Abdias I.
(4) Habous I.

(Het tijdschrift *de Reformatie*, geschreven door afgescheidenen, leverde in de maand October een artikel, waarin het de betrekking van den staat tegen over de eerediensten juist afbakt. Het heeft niet ons Katholieken begrepen, dat vrijheid van godsdienst en van onderwijs, beiden noodzakelijk zijn, wil de grondwet eene waarheid wesen. Overigens beschouwen zij beide deze vrijheden, als eene behoefte van den tijd. Wij zijn weinig gewoon uit den mond van sommige Protestanten dergelijke waarheden met een onbevangen geest te hooren proklameren. Wij hebben daarom des te gereeder hulde aan de schrijvers van *de Reformatie* gebracht, omdat zij hier uitdrukkelijk hebben geloofd, dat zij vrijheid voor allen willen en is alle. Zij nodmen zich *ultramontanen*. Welken, dit zijn wij, Katholieken van Nederland altijd geweest, wanneer het er op aankomt, op rechten, die wij voor ons eigen vorderen, zullen wij altijd bereid zijn, die evenzeer voor anders denkenden te verdedigen. De *Noord-Brabander* en de *Katholieke Nederlandsche Stemmen* kunnen door hunne voorbeelden van voorgaande jaren aantoonen, dat zij zich hier niet bij woorden en beloften bepalen. De daadzaken liggen daar om te bewijzen, dat hunne stemmen bereid zijn ieder grondwettig recht te verdedigen, zoodra het moogt worden geschonden; onverschillig of dat tegen een Katholiek, een Protestant of een Israëliet geschiede. Het is ons aangenaam uit den mond der *Reformatie* zelve de getuigenis te erlangen, dat zij daarin op de Katholieken kunnen staat maken. Na een manifest gelijk dit, dat wij hier laten volgen, zeggen wij openlijk, dat ook wij op de *Reformatie* rekenen in de verdediging der godsdienstige vrijheid. *Eendragt maakt magt*, die less onzer vadersen wordt maar al te dikwijls uit het ong verlopen. Mogen allen, die het met het vaderland, dat is, met het grondwettig recht, welmeen, dit beter begrepen, dan zonden wij de toekomst met meerdere gerustheid te gemoet zien. Het schrijven van de *Reformatie* kan daartoe veel bijdragen. Het is daarom, dat wij verzeenen vermeld artikel, dat zij zelve overigens als tijdschrift heeft uitgegeven, in den *Noord-Brabander* geheel over te nemen.)

De Minister van Eeredienst.

Onlangs werden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal drie Adressen ingeleverd, betrekkelijk de vrijheid van godsdienst en onderwijs, door J. Kok, en 85 andere ondertekenaars, uit Overijssel; door H. Wolhuis en 65 andere ondertekenaars, uit Groningen; en door D. Hoksbergen, Ouderling van eenige afgescheidenen in Kampen. De commissie tot de verzoekschriften heeft daarover een kort en duidelijk verslag uitgebracht. Al de drie verzoekschriften kwamen op hetzelfde weder, hoe wet dat van D. Hoksbergen zeer onduidelijk gesteld was (1) De ondertekenaars begeerden vrijheid van godsdienstoefening, zonder verplicht te zijn om, even als de reeds erkende Christelijke Afgescheidene Gemeenten, op de door de Regering gestelde voorwaarden, die vrijheid aan te vragen. Vervolgens begeerden zij vrijheid, om hunne kinderen overeenkomstig hunne godsdienstige gezindheid te kunnen doen onderwijzen. Eindelijk verlangden zij, dat de beide afgescheidene leeraars Ledebuer en Budding uit de gevangnissen te Leyden en Nijmegen mogten ontslagen worden (2). Nadat de commissie het verslag had gedaan om de verzoekschriften ter griffie weder te leggen, vroeg de heer Schoneveld aan den Minister van Eeredienst, welke dien dag

(1) Dat D. Hoksbergen zeer onduidelijk en verward taal en schrijft, weten wij reeds uit een zeer langdurig stuk over dezelfde onderwerpen, in der tijd door den Staat publiek gemaakt, met eene aanprijzing door De de Coek.

(2) De afgescheidenen hebben niet te weten, dat Ed. Ledebuer reeds sedert lang ontslagen is, ten gevolge van de betaling der boeten of geldboeten, waaraan Zijn Welteerw. veroordeeld was geworden. Het is echter te vermoeden, dat de gevangnissen weder spoedig voor den Leeraar zal geopend worden. De andere Leeraar zit nog altijd te Nijmegen gevangen. Zoo wij hooren, is de rechter eene gelegenheid geweest, om het Evangelie te verkondigen tot bekering van zondaren.

in de vergadering tegenwoordig was, over de onderhavige zaak, enige opheldering en oeffening. De Minister toonde zich dadelijk bereidvaardig om aan dat verlangen te voldoen, en sprak uit of las voor eene korte redevoering, behelzende eene verantwoording van de handelingen der Regering, betrekkelijk de kerkelijke zaken. Nad. Z. Etc. zich niet begrepen op de reeds erkende gemeenten, alsof haar stilzwijgen het bewijs leverde dat de maatregelen der Regering goed zijn, wij zouden voor als nog het stilzwijgen hebben kunnen bewaren. Nu heeft de Minister ons genoodzaakt te spreken, en wij wenschen dit te doen met vrijmoedigheid en bedaardheid, en daartoe des Ministers redevoering een weinig van naderbij te beschouwen.

De inleiding bevat eene lofredde op de gematigdheid en wijsheid der Staten-Generaal, bij de behandeling van dergelijke zaken aan den dag gelegd. Z. Etc. herinnert zich nog het rapport van 1840 op een adres van een kerkelijk persoon, (Ds. VAN HOUTEN?) wiens klagten niet geheel ongegrond, maar grotendeels overtroffen waren. Wij zullen hier niet treden in een onderzoek, of zoodanige vleijende inleiding in den mond van een Minister, tegenover de Staten-Generaal, voegzaam is, dan wel beschouwd moet worden als eene gewone wereldsche praktijk, waarbij men niet al te veel waardij aan de woorden moet hechten.

De Regering vond daarin een nauwen prikkel, de betrekkingen van Kerk en Staat nader toe te brengen aan de Grondwet, en alzoo leemten te herstellen, waarop welligt in 1810 niet genoegzaam was gelet. De Minister erkent dus, dat er leemten zijn. De onoplettendheid der Regering in 1810 is echter onverschoonlijk; want er zijn te diep tijd zulke leemten aangevuld door kerkelijke personen, met welker aanwezigheid toen reeds voorspeld werden de gevolgen, die wij sedert de laatste jaren gezien en ondervonden hebben. De voormalige Klasse van Amsterdam zohref voor de invoering der tegenwoordige organisatie reeds aan den Koning: Nijetijk zullen er twee partijen ontstaan, welke men, van eenen anderen kant, wederom als gehoorzame of tegenstrijdige onderdanen zal aanmerken. Aan deze partijen zullen zich de godsdienstige neigingen verbinden; en men heeft groote verdeeldheid, zoo geen scheuring te vreezen. Met al den aandrang onzer zielens. Sir? Heffen wij opwaarts ons oog, en smeeken onzen verhoogden Heer, die zoo lang de hervormde Kerk behoud heeft, dat deze gevaren mogen worden afgewend.

De Regering was toen niet opletend op de verzoegen van door stand en betrekking bevoegde personen, die hinnen studie gemaakt hadden van het Staatskerkrecht, en die dit konden doen; dewijl hier te lande sedert den tijd der Reformatie dat recht meermalen ter spraak geweest was, en meer grondig dan tegenwoordig, nog wel het geval is. De Minister schijnt de vruchten dier vroegere studie niet te kennen, daar Z. Etc. in het denkbeeld verkeert, dat het Staatskerkrecht hier te lande tot op 1810 of flauwelijk, of slechts naar de reïskieve provinciale behoeften afstemmen, beoefend is geworden. Wat men ook aan het voorgeslacht moge verwijten; in een land, waar de vroeger heersohende Kerk in hare geloofsbelijdenis een artikel heeft over de burgerlijke overheid in betrekking tot de Kerk, in een land, waar men vooral sedert de Reïnnatranche beroeringen geurig genoodzaakt was over het Staatskerkrecht te handelen, niet naar afgetrokken bespiegeling, maar uit de behoefte van het dagelijkse leven, in een land waar men sedert het beruchte werk van Grotius, *De jure summarum potestatum circa sacra*, onderscheidene Latijnsche en hollandsche geleerde en praktische werken en werkjes over dit onderwerp kan aanwijzen, voegt zulk een verwijt in den mond van eenen Minister van Eeredienst niet. Z. Ex. zegt vervolgens, dat in de laatste hervormde Synode te 's Hage de grond is gelegd, en een aanvraag is gemaakt eener juiste afbakening tus-

schen Kerk en Staat. Men zou dit ook als een denkbeeld opmaken, dat er geene andere gezindheden in Nederland aanwezig zijn, dan die welke door de Hervormde Synode wordt bekeerd, of dat hetgeen de Minister met zeventien door den Koning benoemde personen afbakt, ook den kring verart, waar buiten geene gezindheid zich zal mogen bevoeren, zoudt gevaar te loopen van beschuldigd te worden van onwetigheid. Met de Grondwet in de hand, kennen wij zulke bakens niet; in die Grondwet kennen wij geene andere palen, dan de wetten van den Staat; en volgens diezelfde Grondwet, zijn dit alleen staatswetten, die door den Koning in gemeen overleg met de beide Kamers der Staten-Generaal gemaakt zijn. Het wijzen op hetgeen in die Synode afgekend en als grond gelegd wordt, geeft ons geen hoog denkbeeld van de zoo hooggeprezene studie der laatste jaren, waaruit de Minister zoo veel heil verwacht. En wanneer in de laatste Synode eene de grond is gelegd en aanvraag gemaakt is eener juiste afbakening, verklaart Z. Ex. dan tevens niet, dat hetgeen men van de zijde der Regering tot op dien oogenblik bouwde, grondloos, hetgeen men bepaalde, onjuist en dus willekeurig was? Dit moet men wel vooronderstellen, want de Minister zegt vervolgens, dat het Koninklijk besluit van 9 Januarij 1841, Z. Ex. ontlagen had van zorgen en moeijeligheden, die vroeger aan dit onderwerp waren gehecht geweest. Wanneer die ontlasting van den Minister door dat besluit grondwettig is, zou men dan niet moeten denken, dat de beperkingen der vorige Regering ongrondwettig waren, en dat dus die inwoners van Nederland, die zoo veel boeten en geregtskosten hebben moeten betalen, ter oorzaak hunner godsdienstoefeningen en onregte alzoo belast zijn geworden. Zou men het wel zoo geheel ongerijnd kunnen noemen, wanneer dat betaalde geld eens met nadruk werd terug gevraagd. Bijna niemand durft de rechtvaardiging der vorige Regering op zich nemen, en hoemen er ook, over moge denken en redaneren, de maatregelen tegen de afgescheidenen genomen, zijn met de Grondwet in de hand, niet goed te maken. Deed de Regering dit nu echter uit aanprijzeldheid, omdat er geene gelegenheid was om beter te worden ingelicht? De veelvuldige Adressen en pleitredenen bewijzen het tegendeel; onze tegenwoordige Koning heeft genoegzaam getoond overtuigd te zijn van het onrecht den afgescheidenen aangedaan, en de bekentenis van den Minister van Eeredienst zet het zegel op die overtuiging. De erkenning van 135 gemeenten maakt evenwel dat vroegere onrecht niet goed, vooral niet daar die erkenning met zoodanige voorwaarden bezwaard is, die, met de Grondwet in de hand, al weder niet zijn goed te maken, dewijl zij op de gelijkheid van alle godsdienstige gezindheden inbreuk maken. Het is er dan ook verre van daar, dat het besluit van 9 Januarij 1841, door allen wordt goedgekeurd; en dat zoo vele gemeenten dien weg gevolgd zijn, is geen bewijs voor die goedkeuring. Het is onstaatkundig van den Minister, om het vreedzaam geslag der erkende afgescheidene gemeenten te houden voor eene dankbare erkenning van het voormelde besluit, en aan de Staten-Generaal voor te dragen als een bewijs, dat de verordening goed is, en dat de weinige klagen onder de zeldzame uitzonderingen behoren, en daarom, met bedachtzaamheid, ja niet dillijk mistrouwen moeten worden aangehoord. Wanneer Z. Ex. er op gesteld is, om het tegendeel van vele afgescheidenen der erkende gemeenten te vernemen, er zouden spoedig genoeg eene menigte Adressen kunnen ingeleverd worden, waardoor het bewijs gegeven zou worden, dat zeer velen den weg, door dat besluit aangevozen, zijn gevolgd, om eenen nog meer bezwarenden weg te ontkomen. Handelden de afgescheidenen over het algemeen naar vaste en duidelijk gekende beginselen, er zouden zoovle verzoekschriften ter erkenning, volgens voorbeeld koninklijk besluit niet zijn ingekomen.

(Words vervolg.)

